

24. Keskiviikkona 12 p. huhtikuuta 1944

kello 14.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Ensimmäinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi Tasavallan presidentin oikeuttamisesta sotatilan aikana antamaan Helsingin yliopistoa koskevia poikkeuksellisia säännöksiä

Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 25; hallituksen esitys n:o 16.

Ainoa käsittely:

2) Ehdotus toivomukseksi myyjän oikeuttamisesta saamaan palautetulla alueella ennen maaliskuun 13 päivää 1940 tehtyihin metsäkauppasopimuksiin sisältyvistä puista hakkuuajana käyvän hinnan

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 11; ed. Pitkäsen y.m. toiv. al. n:o 10 (1943 vp.).

3) Ehdotukset toivomuksiksi tien-tekorasituksen tasoittamisesta ja kyläteiden kunnossapitovelvollisuuden laajentamisesta

Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 6; ed. Lahtelan y.m. toiv. al. n:ot 63 ja 72.

Pöydällepanoa varten esitellään:

4) Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 4 hallituksen esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi vapunpäivän järjestämisestä työntekijäin vapaapäiväksi eräissä tapauksissa

Siv.

Puhetta johtaa puhemies Hakkila.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Heikinheimo, Kivioja, Koponen, Kullberg, Lohi, Lumme ja Paasonen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tämän viikon istunnoista sairauden vuoksi ed. Lumme, ensi perjantaiksi ja seuraavaksi tiistaiksi läheisen omaisen kuoleman ja hautauksen takia ed. Kleemola sekä toistaiseksi sairauden takia, joka on lääkärintodistuksella todettu, ed. Kullberg.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Koivisto: Suuren valiokunnan kokous on huomenna torstaina kello 10.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

Poistoja päiväjärjestyksestä.

Puhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan asiat 1) — 4).

Valtioneuvoston tiedonanto.

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen esittää pääministeri valtioneuvoston tiedonannon.

Kun asia on mielestäni sen laatuinen, että se olisi käsiteltävä suljetuissa istunnoissa, olen antanut tyhjentää ja sulkea kuunteluparvet ja esitän työjärjestyksen 58 §:n mukaisesti eduskunnan päätettäväksi, hyväksyykö eduskunta tämän menettelytavan. Ehdotukseen asian käsittelystä suljetuissa istunnoissa liittyy puhemiesneuvoston lisäys, että jos asia käsitellään suljetuissa istunnoissa, pöytäkirjat istunnoista julkaistaan heti, kun puhemiesneuvosto katsoo sopivaksi niiden julkaisemisen.

Puhemiehen ehdotus ja siihen liittyvä puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Puheenvuoron saatuaan lausuu:

Pääministeri Linkomies: Herra puhemies! Hallituksen puolesta minulla on kunnia eduskunnalle esittää valtiopäiväjärjestyksen 36 §:ssä tarkoitettu tiedonanto, joka liittyy eduskunnan suljetuissa istunnoissa maaliskuun 14 ja 15 päivinä käsiteltyyn asiaan.

Ottaen huomioon myös lausunnot, joita eduskunnan mainituissa istunnoissa esitettiin, hallitus laati seuraavan vastauksen neuvostohallitukselle:

„Suomen Hallitus on tutustunut Neuvostohallituksen ilmoitukseen, minkä sen Tukholmassa oleva lähettiläs A. M. Kollontay maaliskuun 10 päivänä jätti herra Bohemaniille.

Kuten Suomen Hallitus maaliskuun 8 päivänä on ilmoittanut, on se valmis esittämään käsityksensä erinäisistä kysymyksistä, jotka koskevat Neuvostohallituksen asettamia välirauhanehtoja. Se on tällöin myös halunnut saada selvyttä ehtojen eri kohtien niin hyvin muodollisesta tulkinnasta kuin asiallisesta sisällöstä. Sellainen selvitys olisi ollut tarpeellinen Suomen Eduskunnan määrätessä kantansa ehtoihin, jotka koskevat useita mutkikkaita kysymyksiä.

Suomen Hallitus valittaa, että Neuvostohallitus ei ole katsonut voivansa valmistaa sille tilaisuutta näkökohtiensa esittämiseen näissä eri kysymyksissä ja että neuvottelujen on selitetty olevan mahdollisia vasta sen jälkeen kuin Suomen Hallitus on hyväksynyt Neuvostohallituksen esittämät ehdot. Suomen Hallitus, joka edelleenkin vakavasti pyrkii rauhanomaisten suhteiden

palauttamiseen ja toivoo neuvottelujen aloittamista, ei kuitenkaan etukäteen voi selittää hyväksyvänsä kyseellisiä kansakunnan olemassaoloon vaikuttavia ehtoja saamatta edes varmuutta niiden tulkinasta ja sisällöstä.”

Tämä vastaus saatettiin Neuvostohallituksen tietoon 17 päivänä maaliskuuta. Maaliskuun 19 päivänä saatiin samaa tietä, jota ajatusten vaihdon ylläpitämiseksi aikaisemmin oli käytetty, Neuvostohallituksen tiedoitus, joka lopullisessa muodossa oli seuraava:

„Neuvostoliiton hallitus on saanut Suomen hallituksen vastauksen, mikä maaliskuun 17 päivänä herra Bohemanin välityksellä on jätetty suurlähettiläs Kollontaylle ja missä Suomen hallitus lausuu toivomuksensa saada täydellisen selityksen Neuvostoliiton välirauhan ehdoista, ennenkuin Suomen hallitus tekee lopullisen päätöksensä näistä ehdoista.

1) Neuvostoliiton hallituksella ei ole mitään sitä vastaan, että Suomen hallitus lähettää yhden tai kaksi valtuutettua voidakseen saada Neuvostoliiton hallitukselta selityksen Neuvostoliiton esittämän välirauhan ehdoista.

2) Neuvostoliiton hallituksen mielestä olisi Moskova sopivin paikka, missä Suomen edustajat saavat tarkimman selityksen Neuvostoliiton ehdoista.”

Hallituksen ulkoasiainvaliokunta käsitteli kysymystä maaliskuun 21 päivänä ja kiinnitti tällöin huomiota seuraaviin näkökohtiin: Koska eri tahoilla oli väitetty, että Neuvostoliiton alkuperäisiä ehtoja erinäisissä kohdissa olisi modifioitu ja monelta taholta vakuutettiin, että mahdollisia ehtojen lievennyksiä oli olemassa, oli tärkeätä saada tästä kaikesta selvyys. Sen vuoksi pidettiin välttämättömänä selvittää asia pohjaa myöten ja päätettiin siis käyttää hyväksi Neuvostohallituksen tarjoamaa tilaisuutta autenttisen tulkin saamiseen. Kun tälle kannalle asetuttiin, näytti Moskova sopivimmalta kohtaamispaikalta, koska edustajillamme siellä olisi tilaisuus tavata Neuvostohallituksen ulkoasiainjohdon auktoritatiivisimpia edustajia.

Maaliskuun 26 päivänä matkustivat Neuvostoliiton pääkaupunkiin Suomen hallituksen edustajina valtioneuvos J. K. Paasikivi ja ministeri Carl Enckell. Edustajilla oli valtuutus ottaa vastaan kaikki ne tiedot,

mitä Neuvostohallitus antaisi, mutta mahdollisesti syntyvissä keskusteluissa he eivät saaneet esittää mitään, mikä olisi Suomen hallitusta sitovaa. Haluan tässä esittää tunnustuksen herroille Paasikivelle ja Enckellille siitä, että he velvollisuuden kutsuessa ovat olleet valmiit tällaiseen vaihteluiseen matkaan ja rasittavaan tehtävään.

Maaliskuun 27 ja 29 päivänä edustajillamme oli tilaisuus verraten laajasti keskustella Neuvostoliiton ulkoasiainkomissaarin Molotovin ja apulaisulkoasiainkomissaarin Dekanosovin kanssa. Jälkimmäisen keskustelun päättyessä herra Molotov jätti edustajillemme Neuvostohallituksen välirauhan ehdot niiden lopullisessa muodossa. Nämä ehdot ovat jo edustajille tunnetut, mutta haluan ne tässä kumminkin lukea.

„Neuvostoliiton ehdotukset Suomen kanssa tehtävää rauhaa varten.

1) Suhteiden katkaiseminen Saksaan ja Suomessa olevien saksalaisten joukkojen ja alusten internoiminen taikka suhteiden katkaiseminen Saksaan ja saksalaisten joukkojen ja alusten karkoittaminen Suomen alueelta viimeistään huhtikuun loppuun mennessä. Kummassakin tapauksessa Neuvostoliitto voi antaa Suomelle apua asevoimillaan.

2) Vuoden 1940 neuvostolais-suomalaisen sopimuksen voimaansaattaminen ja suomalaisten joukkojen vetäminen vuoden 1940 rajalle toimeenpantuna asteittain huhtikuun kuluessa;

3) Neuvostolais- ja liittolais sotavankien sekä myös siviiliväestöön kuuluvien keskitysleireissä pidettyjen tai suomalaisten töissä käyttämien henkilöiden välitön palauttaminen; jos Neuvostoliiton ja Suomen välillä allekirjoitetaan rauhansopimus eikä välirauhansopimus, tulee sotavankien palauttamisen olla molemminpuolinen.

4) Suomen armeijan 50 %:nen demobilisatio toteutetaan toukokuun kuluessa ja koko Suomen armeija asetetaan rauhanajan kannalle kesä- ja heinäkuun kuluessa. (Tämä kohta on otettava sopimukseen tai siitä on laadittava erillinen neuvostolais-suomalainen sopimus, joka allekirjoitetaan samalla kertaa kuin rauhan tai välirauhan sopimus.)

5) Suomen sotavoimillaan ja neuvostoalueen miehityksellä Neuvostoliitolle aiheuttamien vahinkojen korvaaminen 600

miljoonalla Amerikan dollarilla, mikä summa maksetaan viiden vuoden kuluessa tavaroissa (paperi, selluloosa, meri- ja joki-alukset, erilaiset koneet ja laitteet).

6) Neuvostoliiton vapaaehtoisesti vuosien 1920 ja 1940 rauhansopimuksissa Suomelle luovuttaman Petsamon ja Petsamon alueen palauttaminen Neuvostoliitolle.

7) Mikäli Suomen taholla hyväksytään yllämainitut kuusi kohtaa, Neuvostohallitus pitää mahdollisena luopua Suomen hyväksi vuokraoikeuksistaan Hankoon ja Hangon piiriin ilman minkäänlaista vastasuoritusta.”

Nämä nyt esitetyt ehdot koskevat samoja kysymyksiä kuin aikaisemmin jätetyt, eduskunnalle helmikuun 29 päivänä luetut ehdot. Nyt ne kuitenkin ovat paljoa täsmällisemmät. Ne on täydennetty numeroilla ja aikamäärillä ja vaatimusten tosiasiallinen sisällys esiintyy sen johdosta niin selvänä kuin suinkin voi toivoa. Näiden seikkojen selvittämiseksi ei enää tarvita keskusteluja. Tässä yhteydessä on kaikissa tapauksissa paikallaan meidän kannaltamme jonkin verran valaista ehtoihin sisältyvien vaatimusten merkitystä ja kanta-vuutta.

Ensimmäisessä kohdassa vaadittu suhteiden katkaiseminen tarkoittaa sekä poliittisia ja sotilaallisia että taloudellisia suhteita, sanalla sanoen täydellistä välikirkkoa, jollainen ei soveltuisi Suomen pyrkimykseenä olevaan puolueettoman maan asemaan. Internoimista koskevasta vaihtoehdosta lausui jo eduskunnan helmikuun 29 päivän istunnossa, ettei Suomen kansa voisi käydä sellaista vaatimusta toteuttamaan, eikä myöskään ole ajateltavissa, että neuvostojoukkoja kutsuttaisiin maahan avustamaan saksalaisten joukkojen internoimisessa tai karkoittamisessa. Se, että nyt puhutaan vaihtoehtoisesti karkoittamisesta, ei merkitse asiallista muutosta ehtoihin, koska ilmeisesti on kysymys väkivaltaisesta toimenpiteestä. Sitäpaitsi aikamäärä on asetettu niin lyhyeksi, että ehtoa olisi todellisuudessa mahdoton täyttää.

Toinen kohta sisältää Moskovan rauhansopimusten määräysten uudelleen voimaansaattamisen. Mitä vuoden 1940 raja Suomelle merkitsee, siitä meillä on riittävästi katkeria kokemuksia. Tämä raja rikkoi Suomen aineellisen ja henkisen kulttuurin yhtenäisen perustan. Se riisti Suomelta

kukoistavan maakunnan ja osalta Suomen kansaa sen isiltä perityt asumasijat, samalla kuin se eristi laajat sisämaan alueet luonnollisista yhteyksistään. Karjalan puolesta Suomen kansan täytyy olla edelleenkin valmis suuriin uhreihin.

Kolmannessa kohdassa mainittu neuvostokansalaisten palauttaminen näyttää Moskovassa käydyn keskustelun valossa olevan tulkittava niin, ettei se koske sellaisia, jotka vapaaehtoisesti ovat siirtyneet Suomeen. Vaatimus näin ollen ei kohdistuisi inkeriläisiin ja virolaisiin, jotka kaikki ovat tulleet Suomeen omasta vapaasta tahdostaan.

Demobilisatio, joka mainitaan neljännessä kohdassa, olisi selvennettyjen vaatimusten mukaan täydellinen, s. o. Suomen armeija olisi saatettava rauhanaikaiseen määrävahvuuteen. Lisäksi on ajatusten vaihto Moskovassa osoittanut, että armeija olisi pidettävä rauhanajan kannalla niin kauan kuin suursota kestää. On tietenkin luonnollista ja todennäköistä, että rauhan-tilaan päästyä Suomen armeijaa ei pidettäisi sodanaikaisessa vahvuudessa, mutta siitä päättäminen on meidän oma asiamme. Pakollisen demobilisation vaatimus, johon liittyy määräaika ja joka kieltää uuden mobilisation silloinkin, kun sitä välttämättömästi maan puolueettomuuden turvaamiseksi ehkä tarvittaisiin, ei ole sopusoinnussa Suomen suvereenisen aseman kanssa. Koko Euroopassa ei ole ainoatakaan kansaa, olkoonpa se kuinka rauhaa rakastava tahansa, joka olisi valmis suursodan riehuaessa vähentämään puolustusvoimansa rauhanaikaiseen minimiin. Suomen maantieteellinen asema ja pitkät rajat asettavat puolustusvalmiudelle erikoislaatuista vaatimusta. Armeijan asettaminen pysyväisesti rauhan kannalle merkitsisi valtakunnan jättämistä suojattomaksi myrskyisimpänä aikana, mitä Euroopassa koskaan on eletty. Lisäksi on huomattava, että vaatimus käytännössä merkitsisi vierasta kontrollia sisäisissä asioissamme.

Vahingonkorvausvaatimus, johon käsitteilyn aikaisemmissa vaiheissa ei ole kiinnitetty sanottavaa huomiota, on niiden täsmällisten tietojen johdosta, jotka nyttemmin on saatu, muodostunut erittäin tärkeäksi ehtojen kohdaksi. Viimeksi Suomessa noteerattu Amerikan dollarin kurssi oli 49: 35. Jos vaadittu 600 miljoonan dollarin korvaussumma muutetaan Suomen ra-

haksi 50 markan kurssin mukaan, ei tulla liian korkeaan, vaan hintatason muutokset huomioonottaen päinvastoin liian alhaiseen suomenmarkkamäärään. Näin laskien korvaus olisi 30 miljardia markkaa. Mutta tämä luku sinänsä ei sano kaikkea, koska ratkaisevaa on, että se merkitsisi ulkomaista velkaa ja että se olisi maksettava tavarain viennillä viiden vuoden kuluessa. Moskovassa on selitetty, että tavarat arviotaisiin käypään hintaan, mutta selvää on, että vastaanottajan käsitys tavarain arvosta muodostuisi ratkaisevaksi. Jos vertaa sitä 6 miljardin vientimäärään, joka vuosittain ilman vastiketta olisi suunnattava Neuvostoliittoon, sotaa edeltäneiden vuosien keskimääräisiin vientinumeroihin, jotka olivat jonkin verran yli 8 miljardia markkaa, havaitsee, että melkein koko vientimme olisi käytettävä korvauksen maksamiseen. On näet otettava huomioon, että Moskovan rauhassa luovutetulta alueelta tapahtui vähintään 15 % viennistämme. Kun vientistä ei saataisi maksua, ei Suomi myöskään kykenisi ylläpitämään tuontia. Suomikadottaisi tämän johdosta yhteytensä muihin markkinoihin ja joutuisi käytännössä kokonaan taloudellisesti riippuvaiseksi Neuvostoliitosta. Viennin vastikkeettomuudesta lisäksi seuraisi työpalkkojen ja elintason aleneminen erittäin matalaksi. Otettakoon korvausvaatimusta tarkasteltaessa huomioon mikä taloudellinen tosiasia tahansa, kansantulo, työvoima, tuotantokyky, verorasit tai valtiotalous, joka kannalta katsoen päädytään tulokseen, että tällaisen korvauksen suorittaminen olisi ylivoimainen tehtävä.

Viimeinenkin kohta, joka aikaisemmin näytti koskevan vain keskustelua Petsamon alueesta, on Moskovassa saanut samalla kertaa täsmällisemmän ja ankaramman sisällyksen. Vaaditaan koko Petsamon alueen luovuttamista Neuvostoliitolle. Niinä vuosina, jotka ovat kuluneet Tarton rauhan jälkeen, on Petsamon alue elimellisesti liitetty muuhun Suomeen. Utteran työ on saattanut tämän pohjoisen alueen tekijäksi Suomen talouselämässä. Kautta vuoden avoin valtamerisatama on ollut hyvin tärkeä aikana, jolloin muut kulkureitit ovat olleet katkaistut. Tämän laajan ja mahdollisuuksista rikkaan alueen luovuttaminen olisi raskas menetys.

Viimeisenä kohtana mainitaan pidettävän

mahdollisena luopumista Hankoon ja sen ympäristöön kohdistuvasta vaatimuksesta. Jo siinä tiedonannossa, joka annettiin eduskunnalle helmikuun 29 päivänä, mainittiin erääseen ehtojen kohtaan liittyvänä huomautuksena, että jos kaikki muut kohdat vastaväitteitä hyväksyttäisiin, Hangon kysymys voitaisiin ottaa keskusteltavaksi. Nyt esiintyy esitettyihin ehtoihin lisättyinä positiivisempaan muotoon laadittu selitys, joka lieene ymmärrettävä niin, että vaatimuksesta Hangon alueeseen luovutaan, jos Suomi tekee välirauhan edellä mainituilla ehdoilla. Tähän seikkaan hallitus ehtoja harkitessaan on kiinnittänyt kaikkea asiaankuuluvaa huomiota.

Harkittuaan kokonaisuutena näitä nyt esitettyjä ehtoja hallitus yksimielisesti on tullut siihen tulokseen, että niitä ei voida hyväksyä. Tätä päätöstä tehtäessä hallitusta ei ole johtanut toive tilanteessa tapahtuvista odottamattomista poliittisista tai sotilaallisista muutoksista. Hallitus ei ole antanut valtaa kuvitteluille, että Suomelle edullinen käänne maailmanpolitiikassa pian tapahtuisi, vaan sitä on johtanut sellaisista perusteluista vapaa, asiallinen harkinta. Kun näet ehtojen hyväksyminen hallituksen käsityksen mukaan saattaisi itsenäisyytemme ja vapautemme mitä suurimman uhan alaiseksi, on toki parempi valita se vaihtoehto, joka tulevaisuudessa antaa edes mahdollisuuden säilyttää sellaista, mikä ehtojen hyväksymisellä varmasti menetettäisiin. Kukaan tosin ei voi vakuuttaa olosuhteiden kehittyvän sellaisiksi, että myöhemmin saamme paremmat ehdot, mutta pelko siitä, että tuleva kehitys muodostuu epäedulliseksi, ei voi kehoittaa hyväksymään ehtoja, jotka ovat tuhoisat kansamme elämälle.

Tämä ei merkitse sitä, että hallitus olisi hylännyt pyrkimyksen päästä rauhaan, joka turvaa itsenäisyytemme ja vapautemme. Rauhan ajatusta ei ole hylättävä, mutta selvästi on lausuttava, että näitä nyt esitettyjä ehtoja ei voida asettaa rauhaa tarkoitavien toimenpiteiden pohjaksi. Kun julkisesta rauhankeskustelusta ilmeisesti on ollut haittaa rauhanpyrkimyksen toteuttamiselle, ei sitä vastaisuudessa olisi jatkuvasti ylläpidettävä. Se antaa ulkopuolisille vain aihetta vääraan luuloon, että olisimme valmiita rauhaan melkein millä ehdoilla tahansa, samalla kuin se ajan pitkään hei-

kentää omaa kestämisokykyämme. Hallituksen mielestä rauhankysymys olisi jätettävä eduskunnan ja hallituksen asiaksi.

Hallitus odottaa, että eduskunta tämän tiedonannon kuultuaan hyväksyy yksinkertaisen päiväjärjestykseen siirtymisen.

Herr talman! Å regeringens vägnar har jag äran att för riksdagen förelägga ett i 36 § riksdagsordningen avsett meddelande, som hänför sig till den sak, som behandlats vid riksdagens sekreta plena den 14 och 15 mars.

Med beaktande även av de yttranden, som framfördes under nämnda plena, utarbetade regeringen följande svar till rådsregeringen.

„Finlands regering har tagit del av Sovjetregeringens meddelande, som den 10 mars av dess sändebud i Stockholm A. M. Kollontay lämnats till herr Boheman.

Såsom Finlands regering den 8 mars meddelat är den redo att framföra sin uppfattning om särskilda frågor, som beröra de av Sovjetregeringen uppställda vapenstillståndsvillkoren. Den har därvid även önskat att ernå klarläggande såväl av den formella tolkningen som av den sakliga innebörden av de punkter, i vilka dessa villkor äro sammanfattade. Ett sådant klarläggande skulle varit påkallat för Finlands riksdags ställningstagande till villkoren, som beröra flere komplicerade spörsmål.

Finlands regering beklagar, att Sovjetregeringen icke ansett sig kunna bereda den tillfälle att framföra sina synpunkter i dessa särskilda frågor och att underhandlingar förklarats möjliga först efter det de av Sovjetregeringen uppställda villkoren antagits från den finska regeringens sida. Finlands regering, som fortfarande allvarligt strävar efter ett återställande av fredliga förhållanden och önskar inleda underhandlingar, kan emellertid icke i förväg förklara sig godkänna ifrågavarande i nationens hela existens ingripande villkor utan att ens ha erhållit visshet om deras tolkning och innebörd.”

Detta svar bringades till rådsregeringens kännedom den 17 mars. Den 19 mars erhöles på samma väg, som tidigare anlitats för upprätthållandet av kontakten, Rådsregeringens besked, vars slutliga ordalydelse var följande:

„Sovjetunionens regering har mottagit

Finlands regerings svar, vilket den 17 mars genom hr Boheman överlämnats till ambassadör Kollontay och i vilket Finlands regering uttalar sin önskan att erhålla fullständig tolkning av Sovjetunionens villkor för vapenstillestånd innan Finlands regering fattar sitt definitiva beslut beträffande dessa villkor.

1) Sovjetunionens regering har ej något emot att Finlands regering sänder en eller tvännen delegater för att av Sovjetunionen erhålla tolkning av villkoren för det av Sovjetunionen föreslagna vapenstilleståndet. 2) Sovjetunionens regering anser att Moskva vore den lämpligaste platsen, där Finlands representanter kunna erhålla den mest exakta tolkningen av Sovjetunionens villkor."

Regeringens utrikesutskott behandlade frågan den 21 mars och beaktade härvid följande synpunkter. Då från olika håll hade påståtts att rådsregeringens ursprungliga villkor modifierats i särskilda punkter, och från många håll försäkrats, att möjligheter till lindring av villkoren voro för handen, var det av vikt att komma till klarhet rörande allt detta. Det ansågs därför oundgängligt att gå till botten med utredningen, och man beslöt alltså att begagna det tillfälle till erhållande av autentisk tolkning, som rådsregeringens anbud innebar. Ställde man sig på denna ståndpunkt, framstod Moskva som den lämpligaste platsen för ett sammanträffande, emedan våra representanter där bleve i tillfälle att möta de mest auktoritativa företrädare för rådsregeringens utrikesledning.

Den 26 mars avreste som representanter för Finlands regering statsrådet J. K. Paasikivi och minister Carl Enckell, till Rådunionens huvudstad. Representanterna voro bemyndigade att mottaga alla de upplysningar, som rådsregeringen kunde komma att ge, men i ventuellt upptående diskussioner voro de ej berättigade att framföra något, som vore bindande för Finlands regering. Jag önskar här frambära ett erkännande till herrar Paasikivi och Enckell för att de, när plikten bjudit, varit redo till denna besvärliga resa och detta mödosamma uppdrag.

Den 27 och 29 mars hade våra representanter tillfälle till rätt så utförliga diskussioner med rådsregeringens utrikeskom-

missarie Molotov och biträdande utrikeskommissarie Dekanoso. Vid avslutandet av det sista sammanträdet överlämnade herr Molotov till våra representanter rådsregeringens vapenstilleståndsvillkor i deras slutliga avfattning. Dessa villkor äro redan bekanta för herrar riksdagsmän, men jag vill dock läsa upp dem.

„De av Sovjetunionen framställda förslagen till fred med Finland.

1) Avbrytande av relationerna med Tyskland samt internering av tyska trupper och fartyg i Finland eller avbrytande av relationerna med Tyskland samt tyska trupper och fartygs bortdrivande från Finlands territorium senast inom utgången av april månad.

Såväl i det ena som det andra fallet kan Sovjetregeringen bistå Finland med sina beväpnade krafter.

2) Återställande av giltigheten av 1940 års fördrag mellan Sovjetunionen och Finland samt de finska truppers bortdragande till 1940 års gräns, vilket skall verkställas i etapper under loppet av april månad.

3) Omedelbart återsändande av Sovjet- och allierade krigsfångar ävensom till civilbefolkningen hörande personer, som äro medborgare i Sovjetunionen eller i de allierade länderna och vilka befinna sig i koncentrationsläger eller av finnarna utnyttjas för arbeten, varvid, i händelse mellan Sovjetunionen och Finland undertecknas fredsfördrag och icke vapenstillestånds-fördrag, krigsfångarnas återsändande skall vara ömsesidigt.

4) Demobilisation av 50 % av finska armén, vilken skall verkställas under loppet av maj månad, samt återförande till fredsnumerär av Finlands hela armé, vilket skall verkställas under juni och juli månader (Denna punkt skall ingå i fördraget eller iklädas formen av en särskild överenskommelse mellan Sovjetunionen och Finland, som bör undertecknas samtidigt med freds- eller vapenstillestånds-fördraget).

5) Ersättning av förluster, som av Finland åsamkats Sovjetunionen genom krigshandlingar samt okkupation av Sovjetterritorium, med ett belopp av 600 miljoner amerikanska dollars, betalbart under fem års tid i varor (papper, cellulosa, fartyg för sjö- och flodtrafik, diverse maskiner och apparater).

6) Återbördande till Sovjetunionen av Petsamo och Petsamo-området, vilka av Sovjetunionen frivilligt avståtts till Finland enligt fredsfördragen av 1920 och 1940.

7) I fall ovannämnda sex villkor godkännas från finsk sida, anser Sovjetregeringen det möjligt att utan någon som helst kompensation till förmån för Finland avstå från sina rättigheter till arrendering av Hangö och Hangöområdet."

De nu framlagda villkoren gälla samma spörsmål, som de, vilka tidigare överlämnats till riksdagsmännen och upplästs inför riksdagen den 29 februari. De äro emellertid nu vida med preciserade, de ha kompletterats med siffror och termer och det anges med önskvärd tydlighet vad kraven i själva verket omfatta. För dessa omständigheters utredande torde någon vidare diskussion icke vara nödig.

I detta samband må det likväl vara på sin plats att ur vår synpunkt i någon mån klarlägga betydelsen och härvidden av de i villkoren ingående fordrinagrna.

Det i den första punkten fordrade avbrytandet av förbindelserna avser avbrytandet av såväl politiska och militära som ekonomiska förbindelser, med andra ord ett totalt abrott, som icke synes förenligt med den neutrala ställning Finland strävar att nå. Med avseende på alternativet om internering framhöll jag redan vid riksdagens plenum den 29 februari att Finlands folk icke kunde skrida till uppfyllandet av ett sådant krav, och att det icke heller vore tänkbart, att rådsrykska trupper skulle inkallas till landet för att bistå vid interneringen eller fördrivandet av de tyska truperna. Att det nu talas alternativt om fördrivandet, betyder i sak icke någon ändring av villkoren enär det uppenbarligen är fråga om användandet av våld. Vidare har den angivna tidsfristen fastställts så kort, att det i själva verket vore omöjligt att uppfylla villkoret.

Den andra punkten omfattar återupprättandet av Moskvafreden med dess bestämmelser. Vad 1940 års gräns betyder för Finland, därav ha vi tillräckligt bittra erfarenheter. Denna gräns splittrar den egentliga grunden för Finlands matriella och andliga kultur, berövar landet ett börligt landskap och en del av Finlands folk dess fäderneärvda boplatser, samtidigt som den avstänger vidsträckta delar av det inre

av landet från deras naturliga förbindelsevägar. För Karelen måste Finlands folk även framgent vara berett till stora offer.

Det i tredje punkten nämnda återsändandet av medborgare i Rådsunionen torde i belysningen av den diskussion som förts i Moskva vara att tolka sålunda, att det icke berör sådana, vilka frivilligt hava överflyttat till Finland. Fordringarna skulle således icke gälla ingermanlänningar och ester, som samtliga av fri och egen vilja flyttat till Finland.

Demobilisationen, som nämnes i fjärde punkten, vore enligt de förtydligade kraven fullständig, d. v. s. Finlands armé borde bringas till fredstida numerär. Dessutom har tankentbytet i Moskva ådagalagt, att armén borde hållas på fredsfot, så länge världskriget fortgår. Det är förstas naturligt och sannolikt, att, sedan fredstillstånd ernåtts, Finlands armé icke skulle hållas vid krigstida styrka, men att fatta beslut därom är vår egen sak. Kravet på en obligatorisk demobilisation, inom fastställd termin, som omfattar förbud för ny mobilisation även i det fall, att sådan oundgängligen skulle erfordras för tryggheten av landets neutralitet, står icke i överensstämmelse med Finlands suveräna ställning. I hela Europa finnes det icke ett enda folk, det må vara än så fredsälskande som helst, som vore berett att, ännu medan storkriget rasar, minska sin försvarsmakt till fredstida minimum. Finlands geografiska läge och dess långa gränser ställa alldeles särskilda krav på vår försvarsberedskap. Arméns permanenta försättande på fredsfot skulle innebära, att riket lämnades skyddslöst under den stormigaste tid Europa någonsin upplevat. Dessutom bör det observeras, att yrkandet i praktiken skulle innebära en främmande kontroll i våra inre angelägenheter.

Skadeståndsyrykandet, vilket under de tidigare skedena av behandlingen icke tilldragit sig nämnvärd uppmärksamhet, har till följd av de preciserade uppgifter, vilka numera erhållits, gestaltat sig som en synnerligen viktig punkt i villkoren. Den senaste i Finland noterade kursen på amerikanska dollar var 49: 35. Om det krävda ersättningsbeloppet av 600 miljoner dollar förvandlas till finskt mynt enligt kurs 50, kommer man icke till ett för högt belopp, utan med beaktande av förändringarna i

prisinivån till en alltför låg siffra i finska mark. Med en sådan beräkning vore skadeståndet redan 30 miljarder mark. Men en sådan beräkning vore skadeståndet redan 30 miljarder mark. Men detta tal såsom sådant säger icke allt, emedan det avgörande är, att det skulle innebära en utländsk gäld och att den borde betalas genom export av varor under förloppet av 5 år. I Moskva har man förklarat, att varorna skulle värderas till gängse pris, men det är tydligt, att mottagarens uppfattning angående varans värde skulle bli den avgörande. Om man jämför den varumängd av 6 miljarder, som årligen utan vederlag borde exporteras till Rådskförbundet, med de genomsnittliga exportsiffrorna för åren närmast före kriget, vilka i någon mån överstego 8 miljarder mark, finner man, att nästan hela vår export borde användas för erläggande av skadeståndet. Det är nämligen observeras, att från det genom fredsslutet i Moskva avträdda området ägde rum minst 15 % av vår export. Då för denna utförsel ingen betalning skulle erhållas, skulle Finland icke heller förmå upprätthålla någon import. Landet skulle till följd därav förlora sin förbindelse med andra marknader och skulle i praktiken bli ekonomiskt helt beroende av Ryssland. Genom att vederlag för exporten icke komme att inflyta, skulle arbetslöner och levnadsstandard tryckas ned till en mycket låg nivå. Huru man än ställer in detta skadestånd i förhållande till ekonomiska fakta, till nationalinkomsten, arbetskraften, produktionskapaciteten, skattetungan eller statshushållningen, så kommer man städes till samma resultat: att fullgörandet av detta skadetsånd bleve en övermäktig uppgift.

Även den sista punkten, som tidigare syntes gälla endast en diskussion av Petsamo-området, har i Moskva samtidigt fått ett tydligare och strängare innehåll. Man fordrar återlämnandet av hela Petsamo-området till Rådskförbundet. Under de år, som gått sedan freden i Dorpat, har Petsamo organiskt inlemmats i det övriga Finland. Ett tråget arbete har gjort detta arktiska gebit till en faktor i vårt näringsliv. Den året om isfria hamnen vid världshavet har varit mycket viktig i tider av avspärning på andra håll. Uppgivandet

av detta vidsträckta och på möjligheter rika område innebure en tung förlust.

Som en sista punkt nämnes möjligheten att avstå från Hangö med omgivning berörande anspråk. Redan i det meddelande, som lämnades riksdagen den 29 februari, anfördes som en till villkoren anknuten anmärkning, att, om alla andra punkter utan invändningar skulle accepteras, frågan om Hangö kunde tagas under omprövning. Nu föreligger en förklaring i mera positiv uppfattning, som torde böra förstås sålunda, att man avstår från kravet på Hangö med område, därest Finland sluter vapenvila på förenämnda villkor. Regeringen har vid provandet av villkoren skänkt denna omständighet all tillbörlig uppmärksamhet.

Vid provningen av dessa nu framförda villkor såsom en helhet, har regeringen enhälligt kommit till det resultatet, att de icke kunna godkännas. Vid fattandet av detta beslut har regeringen icke letts av förhoppningar om oförmodade förskjutningar i läget av ett eller annat slag, politiska eller militära. Regeringen har ej gett sig hän åt några illusioner om någon snar för Finland förmånlig vändning i världspolitik, utan har densamma letts av en saklig från alla sådana lösa antaganden frigjord prövning. Då nämligen ett godkännande av villkoren enligt regeringens uppfattning skulle kunna utsätta vår självständighet och vår frihet för det allra största hot, är det sannerligen bättre att välja det alternativ, som i framtiden ger åtminstone någon möjlighet att bevara det, som genom villkorens godtagande säkert skulle gå förlorat. Ingen kan visserligen försäkra, att förhållandena skola utveckla sig i sådan riktning, att vi senare kunna ernå bättre villkor, men fruktan för att den kommande utvecklingen skulle gestalta sig oförmånlig, kan icke förmå oss att godtaga villkor, som äro fördärvbringande för vårt folks liv.

Detta innebär icke, att regeringen skulle frångått strävandet att ernå en fred, som tryggar vår självständighet och frihet. Tanken på fred må icke förkastas, men det bör klart och tydligt uttalas, att dessa nu förelagda villkor icke kunna läggas till grund för åtgärder, som äsyfta ernåendet av fred. Då den i offentligheten förda fredsdiskussionen uppenbarligen har varit

till men för förverkligandet av fredssträvandena, så borde denna diskussion icke fortgående underhållas. Den ger blott utomstående anledning till den falska tron, att vid vore beredda till fred nästan på vilka villkor som helst, samtidigt som de på längre sikt försvagar vår egen förmåga att hålla ut. Enligt regeringens åsikt borde man låta fredsfrågan ankomma på riksdagen och regeringen.

Regeringen motser, att riksdagen efter att hava åhört detta meddelande, godkänner enkel övergång till dagordningen.

P u h e m i e s: Valtiopäiväjärjestyksen 36 §:n mukaan on asia pantava pöydälle johonkin seuraavaan istuntoon. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia pantaisiin pöy-

dälle eduskunnan seuraavaan täysistuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle eduskunnan seuraavaan täysistuntoon.

P u h e m i e s: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 19.

Täysistunto lopetetaan kello 14,57.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

E. H. I. Tammio.